

Aangetekend verzenden

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
T.a.v. de Directeur
Postbus 550
3300 AN DORDRECHT

Zienswijze - ontwerpbeschikking omgevingsvergunning Baanhoekweg 22 te Dordrecht - Dupont / Chemours

Geachte Directeur,

Gelegenheid tot het indienen van een zienswijze

Op 9 januari 2017 is de ontwerpbeschikking omgevingsvergunning Baanhoekweg 22 te Dordrecht ter inzage gelegd. Tot 20 februari 2017 heeft u conform de uitgebreide voorbereidingsprocedure aan Oasen gelegenheid gegeven om een zienswijze in te brengen. Oasen maakt van deze gelegenheid gebruik en dient bij deze haar zienswijze in.

Besluit tot aanscherping emissienormen

In het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht ('Wabo') is Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland voornemens de voorschriften van de vigerende omgevingsvergunning met kenmerk 2013-23603, van 3 oktober 2013 aan Du Pont de Nemours (Nederland) B.V., nu Chemours Netherlands B.V. (hierna: 'Chemours'), ambtshalve te wijzigen (**bijlage 1**). Oasen ervaart de aanscherping van de emissienormen voor de Teflon® PTFE en de Teflon® fabrieken voor de stoffen 'FRD-903' en 'E1' als positief vanuit haar wettelijke taak tot duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening en de volksgezondheid. Echter, Oasen is van oordeel dat de emissienormen nog niet afdoende worden aangescherpt.

Noodzakelijke verdere aanscherping emissienormen

De inrichting van Chemours aan de Baanhoekweg 22 te Dordrecht betreft een inrichting voor de productie van synthetische organische polymeren. Ondanks dat met het vastleggen van een jaarvrucht van 2700 kg/jaar de lozing van 'FRD-903' wordt gereduceerd, is deze naar het water te lozen hoeveelheid 'FRD-903' voor Oasen niet acceptabel. Bij een dergelijke omvang van de lozing van 'FRD-903' in de rivier zal de concentratie van deze stof in het uiteindelijke drinkwater op termijn boven de wettelijke norm uitkomen. Oasen is dan gedwongen aanvullende zuiveringsinstallaties te plaatsen.

Belanghebbende

Oasen is een drinkwaterbedrijf in de zin van artikel 1, lid 1, van de Drinkwaterwet. Oasen pompt (oever)grondwater op dat indirect afkomstig is vanuit de rivieren de Noord, de Nieuwe Maas en de Lek, waarna zuivering plaatsvindt om er drinkwater van te maken. Oasen is derhalve een belanghebbende in de zin van artikel 1:2 Algemene wet bestuursrecht. Oasen zorgt ervoor dat 750.000 mensen en 7.500 bedrijven in het oosten van Zuid-Holland altijd onberispelijk drinkwater uit de kraan krijgen. Oasen is een maatschappelijk drinkwaterbedrijf, waarbij de gemeenten in haar voorzieningsgebied aandeelhouder van het drinkwaterbedrijf zijn.

Oasen N.V.

Nieuwe Gouwe O.Z. 3
Postbus 122
2800 AC Gouda

T 0182 59 33 11
www.oasen.nl

KvK 290.10639
BTW 001998079 B01

Oaseo
drinkwater

10 februari 2017

Ons kenmerk
EVN/evn/35043/17

Uw kenmerk
D-17-1643406

Bijlagen
10

Voor Informatie:
T 0182 59 35 12
eelco.verduin
@oasen.nl

Relevante feiten en omstandigheden

Uit onderzoek van Oasen in 2016 is geconstateerd dat de stof 'FRD-903' ('GenX') aanwezig is in het (oever)grondwater dat wordt opgepompt ten behoeve van de zuivering tot drinkwater. Na onderzoek is gebleken dat dit afkomstig was van het effluent van de fabrieken van Chemours in Dordrecht. Deze stof wordt, voor zover Oasen bekend, sinds 2013 door Chemours geloosd, nadat de eerder in het productieproces gebruikte stof 'PFOA' was vervangen. Zoals hieronder en in de bijlagen bij de zienswijze uitvoeriger aan de orde komt, bestaat alle reden om 'FRD-903' als vergelijkbaar schadelijk te beschouwen aan 'PFOA' en de lozing strikt te normeren.

Voor de toekomst moet worden geborgd dat de lozingssituatie van Chemours voldoende wordt beheerst en het effluent van de fabrieken is vergund op een zodanige wijze dat ook de (drink)waterkwaliteit niet in gevaar wordt gebracht en de openbare drinkwatervoorziening veilig is gesteld. Dit betekent dat adequate en voldoende duidelijke voorschriften, waaronder lozingsnormen, aan de omgevingsvergunning moeten worden verbonden. Voorts biedt de huidige en aangepaste ontwerpbeschikking onvoldoende waarborgen en verplichtingen om (on)bekende stoffen, zoals toentertijd 'PFOA', thans 'FRD-903', (tijdig) te signaleren en te rapporteren. Onder andere gelet hierop is het belang van de (drink)waterkwaliteit, en daarmee het belang van drinkwaterbedrijf Oasen, onvoldoende betrokken en geborgd in de omgevingsvergunning.

Hieronder komt eerst de juridische context aan de orde die naar het standpunt van Oasen noopt tot striktere voorschriften, vervolgens de feitelijk aanwezige bedreiging van de kwaliteit van het door Oasen opgepompte (oever)grondwater en tenslotte de maatregelen die Oasen u verzoekt op te nemen in het definitieve besluit.

Drinkwaterwet

Conform artikel 2 van de Drinkwaterwet dragen bestuursorganen zorg voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. Bij de uitoefening van bevoegdheden en toepassing van wettelijke voorschriften door bestuursorganen geldt de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening als een dwingende reden van groot openbaar belang. In de Beleidsnota Drinkwater en de Memorie van Toelichting bij de Drinkwaterwet wordt de drinkwatervoorziening gekwalificeerd als een 'vitale publieke dienst van een groot algemeen belang'.

De omschrijvingen geven aan dat het belang van de openbare drinkwatervoorziening in zijn totaliteit, van bron tot tap, in ruimtelijke afwegingen zwaar moet worden meegewogen. Het bestuursorgaan van de provincie Zuid-Holland heeft derhalve een zorgplicht voor de drinkwatervoorziening. De veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening is derhalve een dwingende reden van groot openbaar belang voor bestuursorganen. De provincie Zuid-Holland is daarbij tevens de hoeder van de grondwaterkwaliteit en de lozingen die een relatie hebben met de grondwaterkwaliteit. Ook bij het verlenen of ambtshalve wijziging van de omgevingsvergunning dient deze zorgplicht te worden nageleefd.

De drinkwaterbedrijven hebben eveneens een zorgplicht op grond van de Drinkwaterwet op basis waarvan zij drinkwater ter beschikking stellen. Dit drinkwater bevat geen organismen, parasieten of stoffen, in aantallen per volume-eenheid of concentraties, die nadelige gevolgen voor de volksgezondheid kunnen hebben, die (deels) afhankelijk is van de hierboven genoemde zorgplicht.

Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water (hierna: 'KRW') eist kwaliteitsnormen voor waterlichamen die zijn aangewezen voor de onttrekking van drinkwater, stelt eisen aan het drinkwater en bevat duidelijk en op ondubbelzinnige wijze geformuleerde resultaatsverbintenissen. Voor het beoordelen van waterkwaliteit worden normen uit de Kaderrichtlijn Water (hierna: 'KRW')

10 februari 2017

Ons kenmerk
EVN/evn/35043/17

gebruikt. Op grond van artikel 7 van de KRW is bepaald dat de waterkwaliteit zodanig moet zijn dat hier drinkwater van gemaakt moet kunnen worden:

- 7.1: Het artikel bepaalt o.a. dat waterlichamen moeten worden aangewezen die worden gebruikt voor de onttrekking van water voor menselijke consumptie. Als de onttrokken hoeveelheid boven een bepaalde grens komt, moeten de waterlichamen worden gemonitord.
- 7.2: Het artikel bepaalt dat doelen moeten worden gehaald voor oppervlaktewaterlichamen waaruit drinkwater wordt bereid en dat het eindproduct voldoet aan de vereisten voor drinkwater. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt of het drinkwater is bereid uit oppervlaktewater of uit grondwater.
- 7.3: Het artikel bepaalt dat lidstaten de waterlichamen beschermen om de achteruitgang van de kwaliteit te voorkomen, om uiteindelijk het niveau van zuivering te verlagen.

Op grond van artikel 11 lid 3 onder d en lid 5 van de KRW worden maatregelen genomen door lidstaten en overheidsorganen om aan artikel 7 van de KRW te voldoen. Deze maatregelen worden gezien als minimumvereisten.

Waterwet

Op grond van artikel 6.21 van de Waterwet dient een aanvraag om een omgevingsvergunning geweigerd te worden, indien deze in strijd is met de doelstellingen van artikel 2.1 Waterwet. Voor de bescherming van de drinkwaterbronnen zijn alle drie de doelstellingen van belang, namelijk:

- bij het stoppen van de inname van oppervlaktewater als gevolg van het overschrijden van waterkwaliteitsrichtlijnen of -normen, kan (op enig moment) drinkwaterschaarste ontstaan (sub a);
- de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem is, in samenhang met bestaande drinkwaterzuivering, bepalend voor de kwaliteit van het (drink)water (sub b);
- de drinkwaterfunctie (een van de maatschappelijke functies die een oppervlaktelichaam kan hebben) (sub c).

Onder die doelstellingen valt de vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen (vgl. sub c), zijnde de drinkwatervoorziening.

Volgens voor deze lozing relevante jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS 29 januari 2003, ECLI:NL:RVS:2003:AF3544) kan een omgevingsvergunning pas worden verleend als ten tijde van vergunningverlening duidelijk is wat de precieze eigenschappen van een te lozen stof zijn op het milieu. Er moet onderbouwd worden door de provincie dat de stof/ lozing niet in strijd is met de doelstellingen van de Waterwet. In plaats daarvan heeft de provincie het effluent alvast vergund, ondanks ambtshalve wijziging, en onderzoeksverplichtingen voorgeschreven op basis waarvan pas recent duidelijk wordt wat precies aanwezig is en wat de gevolgen daarvan zijn. Deze wijze van vergunningverlening door de provincie brengt een makkelijke herhaling van de 'pyrazool-kwestie' met zich mee, waarbij stoffen mochten worden geloosd, waarvan later mogelijk kan blijken dat deze niet vergund hadden mogen worden. Bovendien is deze uitleg in strijd met de Waterwet, omdat niet duidelijk is of de lozingen in strijd zijn met de doelstellingen, waaronder de bescherming van de openbare drinkwatervoorziening, van de Waterwet. Bekende stoffen zouden al onderzocht moeten zijn. Voorts ontbreken verdere maatregelen als sprake is van de lozing van een onbekende stof. Zo had voor onbekende stoffen alvast een voorzorgsnorm moeten worden opgenomen als voorzorgsmaatregel, die later kan worden bijgesteld.

Stoffen dienen vooraf getoetst te worden en niet achteraf. Een omgevingsvergunning, dan wel ambtshalve wijziging, kan pas worden verleend als duidelijk is wat de precieze eigenschappen van alle te lozen stoffen op het oppervlaktewater zijn, zodat bepaald kan worden of voldaan kan worden aan de doelstelling van de Waterwet. Bij de ambtshalve wijziging van de

omgevingsvergunning, maar ook bij de oorspronkelijke verlening door middel van de revisievergunning, is dit onvoldoende gebeurd. Bovendien volgt niet uit de omgevingsvergunning dat de (drink)waterkwaliteit wordt verzekerd en daarmee de vervulling van de drinkwaterfunctie. Niet is onderzocht in hoeverre de drinkwaterbedrijven de kwaliteitseisen van de Drinkwaterregeling kunnen halen. Derhalve dient de ambtshalve wijziging van de omgevingsvergunning scherper gesteld te worden door de provincie.

Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009

Om te bepalen of er sprake is van een achteruitgang, wordt o.a. gekeken naar de chemische toestand van (oppervlakte)water. Bij de chemische toestand moeten stoffen voldoen aan de waterkwaliteitseisen ingevolge de KRW. De kwaliteitseisen die voortvloeien uit de KRW zijn in het Nederlands recht geïmplementeerd in het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water (hierna: 'BKMW 2009'). Het BKMW 2009 vormt als het ware de nationale implementatie van de kwaliteitsdoelstellingen van de Europese kaderrichtlijn water¹.

Deze zijn dus gericht tot de overheid. In bijlage 3 behorende bij het BKMW 2009 zijn de milieukwaliteitseisen opgenomen voor oppervlaktewater bestemd voor de bereiding van drinkwater. De milieukwaliteitseisen die gelden voor de drinkwaterbedrijven zijn opgenomen in bijlage 5 behorende bij de Drinkwaterregeling. Het doel van de KRW is het bepalen van de milieukwaliteitsnormen voor het oppervlaktewater.

Het Protocol geeft hierbij specifiek uitwerking aan de wijze waarop de monitoring en toetsing van drinkwaterbronnen dient plaats te vinden in het kader van het BKMW 2009. De kwaliteitsnorm voor 'antropogene stoffen' betreft 0,1 µg/l. Deze waarde is lager dan de getalswaarde bij de signaleringsparameters in de Drinkwaterregeling, om vanuit het voorzorgsbeginsel toenemende concentraties tijdig te signaleren. Voor de hoogte van de signaleringswaarden voor nieuwe, opkomende stoffen wordt hiervan uitgegaan. Deze waarde is gebaseerd op de streefwaarden uit het Europese Rivierenmemorandum (hierna: 'ERM'), die internationaal als referentie voor eenvoudige zuivering worden gebruikt door de drinkwatersector en die ook in algemene zin als voorzorgswaarde wordt gehanteerd voor antropogene stoffen. De waarde van 0,1 µg/l is in de praktijk van de gebiedsdossiers al gehanteerd.

10 februari 2017

Ons kenmerk
EVN/evn/35043/17

Wezer-arrest

Individuele besluiten, zoals een ambtshalve wijziging van een omgevingsvergunning, dienen op grond van het Wezer-arrest getoetst te worden aan de waterkwaliteit die conform artikel 7 KRW zodanig moet zijn dat hier drinkwater van gemaakt moet kunnen worden. Bij nieuwe activiteiten moet direct aan de waterkwaliteit getoetst worden en kan een activiteit zelfs geweigerd worden als achteruitgang te verwachten is of een vergunning herzien (**bijlage 2**; Wezer-arrest 1 juli 2015 C-461/13; 'De effecten van het Wezerarrest op de bescherming van drinkwaterbronnen en de drinkwatervoorziening van 4 april 2016'). Dit betekent dat de toetsing aan de drinkwaterfunctie dient te worden uitgevoerd voor alle stoffen die voor de drinkwaterproductie relevant zijn en dient derhalve dat in ieder geval getoetst dient te worden aan de kwaliteitsnormen van het BKMW 2009 en de Drinkwaterregeling. Er dient ook tenminste getoetst te worden aan de, verderop in de zienswijze besproken en door het RIVM vastgestelde, norm.

Europese beginselen

Ook in het Europese recht verankerde beginselen zijn van belang bij de ambtshalve wijziging van een omgevingsvergunning. Het milieubeleid van de Europese Unie berust op het voorzorgsbeginsel en het preventiebeginsel, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dient te worden bestreden, en het beginsel dat de vervuiler betaalt. Deze beginselen liggen ten grondslag aan de richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de

¹ Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (PbEG 2000,327).

Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid ('KRW').

Bescherming aan de bron / 'de vervuiler betaalt'

Het gaat bij de Europese beginselen om de bescherming aan de bron (vgl. art. 191 lid 2 VWEU). Dit is om te voorkomen dat er vanuit proportionaliteit wordt gekozen om de zuiveringsinspanning van drinkwaterbedrijven te verhogen. Het 'vervuiler betaalt'-beginsel houdt in dat een verontreiniging bij de bron wordt opgepakt. In dit geval betreft de bron Chemours. De kosten moeten worden gedragen naar evenredigheid naar vervuiling. De overheid dient maatregelen te treffen om vervuiling door bedrijven tegen te gaan. Het is maatschappelijk het meest kosteneffectief, omdat anders Oasen voor tientallen miljoenen Euro's moet gaan bouwen de komende 10 jaar, qua verbeterd zuiveringsproces en locaties, wat op de burgers gaat drukken middels maatschappelijke lasten.

Voorzorgsbeginsel / preventiebeginsel

De provincie Zuid-Holland dient verder toepassing te geven aan het voorzorgsbeginsel. Oasen ziet de lozing als een wezenlijke dreiging, waarbij een optreden zijdens de provincie Zuid-Holland noodzakelijk is. Slechts indien er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor het grondwater en het drinkwater zal optreden, wordt geen actie verwacht van de provincie Zuid-Holland. Aangezien deze zekerheid niet is te geven, gaat het desondanks toestaan van een lozing van 2700 kg/jaar aan FRD-903 in tegen het voorzorgsbeginsel.

Stand still beginsel

Het stand still beginsel betekent dat de bestaande milieukwaliteit van een waterlichaam niet (verder) mag verslechteren. Het toestaan van deze lozing leidt tot een verslechtering van de kwaliteit van het grondwaterlichaam waaruit Oasen drinkwater oppompt.

'PFOA'

Zoals bij u bekend verondersteld uit de rapporten die de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu op 14 december 2016 aan de Tweede Kamer heeft aangeboden, is de openbare drinkwatervoorziening kwetsbaar voor de lozing van stoffen zoals 'PFOA'. De concentraties in het drinkwater zijn gelukkig onder het risiconiveau gebleven, maar dat had anders kunnen zijn. 'GenX' is de naam van de stof die nu geproduceerd wordt ter vervanging van 'PFOA'. 'GenX' heeft een vergelijkbare structuur als 'PFOA' (**bijlage 3** en **bijlage 4**).

'GenX'

Met de opgedane wijsheid van het 'PFOA'-dossier moeten we nu naar de huidige lozing van FRD-903 ('GenX') kijken. Deze stof is ook een perfluorverbinding, maar dan met 5-C's in plaats van de 8 van PFOA (C8). Dit maakt de stof nog mobieler dan 'PFOA'. Ook deze stof zal vanuit Chemours via de rioolwaterzuiveringsinstallatie als indirecte lozing in de rivier belanden. Vanuit deze rivier komt de stof middels infiltratie naar onze drinkwaterputten en komt terecht in onze zuivering. Maar, anders dan bij 'PFOA', zal de koolfiltratie van onze zuivering hier niets van verwijderen. De concentraties die in de rivier worden gevonden, zullen dus 1 op 1 in het drinkwater terechtkomen. Om het 'GenX' te verwijderen is RO-filtratie nodig. Mocht 'GenX' boven de norm dreigen uit te komen zal Oasen gedwongen zijn om deze RO-filtratie te plaatsen, om onze klanten van drinkwater te voorzien dat voldoet aan de wettelijke normen.

Richtwaarde drinkwater voor GenX technologie (FRD-902)

In het kader van de opdracht 'Evaluatie stoffen die worden gebruikt in de GenX-technologie' heeft het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, directie Bodem en Water, gevraagd aan het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (hierna: 'RIVM') om een richtwaarde in drinkwater voor de blootstelling voor de bij de 'GenX'-technologie gebruikte stoffen af te leiden. Per 23 november 2016 is hier duidelijkheid over (**bijlage 5**).

Ter verduidelijking betreft FRD-902 de omzetting van FRD-903 ("The acid FRD-902 is the conversion product of the corresponding ammonium salt (code name FRD-903"). FRD-903 wordt als het ware gebruikt om FRD-902 te maken. Voor FRD-903 en FRD-902 heeft het RIVM een veilige grenswaarde voor de algemene bevolking afgeleid op basis van een worst-case scenario. Net als 'PFOA' zijn geperfluorideerde koolwaterstoffen, zoals FRD-902 en FRD-903 en E1, slecht afbreekbaar in het milieu.

In het document 'Derivation of a lifetime drinking-water guideline for 2,3,3,3-tetrafluoro-2-(hexafluoropropoxy)propanoic acid (FRD-902)' is de afleiding van de richtwaarde beschreven. De voorlopige richtwaarde in drinkwater voor de stof FRD-902 die gebruikt wordt bij de GenX-technologie bedraagt 0,15 µg/l bij levenslange blootstelling. De kwalificatie 'voorlopig' is toegekend, omdat de waarde is gebaseerd op een voorlopige Tolerable Daily Intake (TDI). Deze waarde geldt voor de som van de componenten van Gen-X (FRD-902, FRD-903 en de anionen), zoals die in water worden geanalyseerd.

Tevens is er een onderbouwd rapport van het RIVM, genaamd 'Evaluation of substances used in the GenX-technology by Chemours, Dordrecht' (Beekman et al., 2016)' (**bijlage 6**).

Onze berekeningen

Onze berekeningen tonen aan dat met de hoeveelheid van 2700 kg/jaar de richtwaarde in de rivier wordt overschreden en dat Oasen dergelijke stoffen ook op termijn in haar bronnen zal aantreffen. Oasen zal aanvullende zuivering moeten plaatsen om drinkwater te kunnen blijven leveren dat aan de wettelijk eisen voldoet.

'FRD-903' is nu al aantoonbaar in het opgepompte water en drinkwater van onze drinkwaterzuiveringen stroomafwaarts van Chemours tot 0,02 µg/l. Snelle berekeningen leren dat wij bij de lozing van 2700 kg/ jaar en zonder aanvullende zuivering uiteindelijk ruim over deze RIVM-richtwaarde heen gaan.

10 februari 2017

Ons kenmerk
EVN/evn/35043/17

Gemiddelde lozing	:	2700 kg/jr = 7,4 kg/dag
Gemiddelde afvoer beneden Merwede	:	547 m³/s = 4760800 m³/dag
Gemiddelde concentratie in rivier	:	0,156 µg/l

Dit is dan nog gemiddeld en niet worst-case, en houdt er dus geen rekening mee dat:

- FRD-903 mogelijk minder verdund en in hogere concentraties in een pluim langs de innamepunten stroomt;
- er ook wel eens lage afvoer is, waardoor de concentratie verhoogt;
- Chemours ook wel eens meer loost dan gemiddeld;
- bovenstrooms van Chemours (in Frankrijk / Duitsland / Nederland soortgelijke fabrieken kunnen komen / reeds aanwezig zijn, die ook lozen; **bijlage 7**, pag. 12; en **bijlage 8**);

Het kan immers niet zo zijn dat Chemours het alleenrecht heeft om de volledige ruimte tot aan de drinkwater-richtwaarde in het Rijnstroomgebied op te vullen.

Met lage afvoer (200 m³/s), hoge lozingsconcentraties (16 mg/l conform vergunning) en pluimvorming kan de concentratie oplopen tot enkele µg/l. Omdat deze stof niet wordt afgebroken door de rioolwaterzuiveringsinstallatie, in de rivier, tijdens bodempassage of door onze huidige zuivering, zal de concentratie in de rivier uiteindelijk de concentratie in ons drinkwater worden. Dat betekent dat Oasen haar zuivering zal moeten uitbreiden.

Inmiddels zijn, behalve in het opgepompte water en het drinkwater zelf, in het oppervlaktewater benedenstrooms van Chemours bij Ridderkerk en Kinderdijk in december 2016 concentraties gemeten tussen de 0,113 en 0,228 µg/l, hetgeen in dezelfde orde van grootte ligt als de berekende concentratie (**bijlage 9** en **bijlage 10**)

Conclusies

Oasen meent dat met de ontwerpbeschikking nog in onvoldoende mate invulling wordt gegeven aan de artikelen 2.31, eerste lid, onder b en 2.31, tweede lid, onder b, van de Wabo, ten behoeve van de reductie van de stoffen 'FRD-903' en 'E1'.

Gezien al het bovenstaande meent Oasen dat in de ambtshalve wijziging van de omgevingsvergunning kenbaar moet worden beoordeeld op welke wijze rekening is gehouden met het veiligstellen van de drinkwatervoorziening door middel van het voorschrijven van BBT en zo nodig opleggen van strengere normen om de kwaliteit van het door Oasen opgepompte water te beschermen, waarbij toetsing aan de drinkwaterfunctie uitgevoerd dient te worden voor alle stoffen die voor de drinkwaterproductie relevant zijn en dient in ieder geval getoetst te worden aan de kwaliteitsnormen van het BKMW 2009, de Drinkwaterregeling en de richtwaarde van het RIVM voor FRD-903. Hierbij dient ook kenbaar een ABM-toets te worden uitgevoerd en uitdrukkelijk aan de orde te komen waarom de lozing niet gereduceerd wordt tot een hoeveelheid die geen schade tot gevolg heeft. Oasen meent ook dat bij het bepalen van een lozingsnorm rekening gehouden dient te worden met de reeds bestaande belasting van het oppervlaktewater door bovenstroomse lozingen.

Bij het bepalen van een lozingsnorm dienen ook de Best Beschikbare Technieken (BBT) kenbaar te worden betrokken. De Algemene BeoordelingsMethodiek 2016 en het Handboek Immissietoets spelen een belangrijke rol binnen het algemene waterkwaliteitsbeleid als het gaat om lozingen. Door de provincie Zuid-Holland kan hiermee rekening worden gehouden bij het bepalen van de BBT in het kader van deze vergunningverlening. Er zijn naar het standpunt van Oasen best beschikbare technieken voorhanden om de lozing van 'FRD-903' te minimaliseren. Chemours maakt al gebruik van deze technieken bij de zuivering van een deel van het afvalwater. Door de combinatie van ultrafiltratie, nanofiltratie, reverse osmosis en actief kool lukt het Chemours de lozing van deze stof in de hoog geconcentreerde afvalwaterstroom te verwijderen. Verdere verwijdering van 'GenX' is voor Chemours slechts een financieel vraagstuk, aangezien het op technisch gebied al mogelijk en voorhanden is.

Ter bescherming van de (drink)waterkwaliteit dienen ook betere bemonsteringsfrequenties en analysemethoden en -frequenties voorgeschreven te worden, die ook beschikbaar zijn. Oasen stelt in ieder geval voor om voorschriften op te nemen inzake het tijdig alarmeren in geval van ongewone voorvallen, het beschikbaar komen van nieuwe meetmethoden met voldoende meetbereik en toename van de bemonsterings- en analysefrequentie.

Het vastleggen van de bestaande lozingssituatie in de ontwerpbeschikking omvat verder onvoldoende gegevens, maar is wel de eerste stap. Deze stap moet echter een volledig overzicht van de te lozen parameters opleveren, inclusief bijbehorende gegevens van de gedefinieerde hoofd- en deelstromen. Met andere woorden, al deze parameters zijn het uitgangspunt voor de op te leggen lozingseisen en deze zouden in beginsel genormeerd moeten worden. Oasen verzoekt echter wel per ommegaande een lagere voorzorgsgrens, zodat Chemours niet op basis van de oude hogere vergunning alsnog blijft lozen. Vervolgens kunnen onderzoeken zorgen voor nadere eisen voor Chemours.

Een kritische beschouwing van het aantal parameters waarvoor lozingseisen moeten worden afgeleid, is de doelstelling van de volgende stap. De parameters moeten in kaart worden gebracht en vervolgens beoordeeld worden of deze gereduceerd kunnen worden. De provincie heeft echter onvoldoende inzichtelijk gemaakt waarom verdere normering niet vereist is en slechts met de normering van 2700 kg/jr 'FRD-903' kan worden volstaan.

Het is goed dat Gedeputeerde Staten het initiatief heeft genomen de huidige vergunning te herzien. Helaas is hierbij niet voldoende gekeken naar de risico's op termijn voor het drinkwater. Was dit wel gebeurd, dan was de genoemde 2700 kg/jaar niet voorgesteld. Dit moet en zal vele malen minder moeten zijn. Het is zowel technisch als principieel niet meer

dan logisch dat Chemours deze stof zal verwijderen uit de geconcentreerde afvalwaterstroom én niet Oasen uit het verdunde (oever)grondwater.

Verzoek nieuw besluit met aangepaste voorschriften

In deze zienswijze hebben wij onze standpunten uiteengezet ten behoeve van de ontwerpbeschikking van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland tot het ambtshalve wijzigen van voorschriften voor de omgevingsvergunning. Naar onze visie kan deze ontwerpbeschikking niet in stand blijven. Om die reden verzoeken wij u om onze zienswijze mee te wegen en op te nemen in het definitieve besluit. Indien gewenst zijn wij vanzelfsprekend bereid om ook mondeling onze zienswijze nader toe te lichten.

Wij verzoeken dan ook de Gedeputeerde Staten om bij de vaststelling van de lozingsnorm bij de definitieve beschikking expliciet de risico's voor de achterliggende drinkwatervoorziening mee te nemen en aan te sturen op een zo gering mogelijke lozing, rekening houdend dat er meerdere soortgelijke fabrieken in het Rijnstroomgebied gevestigd kunnen zijn, of kunnen komen, zodat Oasen geen extra zuiveringsinstallaties hoeft te bouwen om het geloosde 'GenX' er weer uit te halen. Ook willen we aandringen om Rijkswaterstaat als adviseur bij de vergunningverlening te betrekken. Anders dan de Omgevingsdienst en het Waterschap heeft Rijkswaterstaat de instrumenten om de effecten van deze indirecte lozingen op rijkswater c.q. de rivier voor de drinkwatervoorziening goed te kwantificeren.

Tot slot

Wij zien uw reactie met belangstelling tegemoet. Voor vragen hierover kunt u contact opnemen met Eelco Verduin per e-mail op eelco.verduin@oasen.nl, dan wel per telefoon op 06 - 54 70 49 24.

Met vriendelijke groet,
Oasen

Prof. dr. ir. W.G.J. van der Meer
Directeur

10 februari 2017

Ons kenmerk
EVN/evn/35043/17

Bijlagen **Zienswijze Oasen van 10 februari 2017**

- Bijlage 1** Ontwerpbeschikking omgevingsvergunning Baanhoekweg 22 te Dordrecht
Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid van 6 januari 2017;
- Bijlage 2** Utrecht Centre for Water, Oceans and Sustainability Law, 'De effecten van het
Wezerarrest op de bescherming van drinkwaterbronnen en de
drinkwatervoorziening' van 4 april 2016;
- Bijlage 3** Gomis et al 2014, A modeling assessment of the physicochemical properties and
environmental fate of emerging and novel per- and polyfluoroalkyl substances, ter
vergelijking van PFOA en GenX;
- Bijlage 4** Strynar et al 2015, Identification of novel perfluoroalkyl ether carboxylic acids and
sulfonic acids in natural waters using accurate mass time-of-flight mass
spectrometry, ter vergelijking van PFOA en GenX;
- Bijlage 5** Advies richtwaarde drinkwater voor GenX technologie (FRD-902) van het
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu van 23 november 2016;
- Bijlage 6** Rapportage 'Evaluation of substances used in the GenX-technology by Chemours,
Dordrecht' (Beekman et al, 2016) van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en
Milieu van 12 december 2016;
- Bijlage 7** Eurofluor, European Technical Committee for Fluorine, A snapshot of the fluorine
Industry, pagina 12, plattegrond, Leverkusen;
- Bijlage 8** Heydebreck 2015, Alternative and legacy perfluoroalkyl substances: differences
between European and Chinese River / Estuary Systems; andere bedrijven die
lozen in Europa;
- Bijlage 9** Memo afdeling Onderzoek Oasen, 4 januari 2017, afvoerverdeling Merwedese ten
behoefte van concentratieberekeningen;
- Bijlage 10** Memo afdeling Onderzoek Oasen, 9 januari 2017, door te rekenen scenario's
GenX-lozingen versie 2;

